

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ПІДТРИМАННЯ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ

WAYS TO IMPROVE OF THE LEGAL MECHANISM FOR INVOLVING UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES IN INTERNATIONAL PEACE KEEPING OPERATIONS TO MAINTAIN PEACE AND SECURITY

Кухарець Д.В., науковий співробітник

Науково-дослідний центр службово-бойової діяльності Національної гвардії України

Голіна О.Ю., науковий співробітник

Науково-дослідний центр службово-бойової діяльності Національної гвардії України

Васильченко Р.В., к.філос.н.,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національна академія Національної гвардії України

Україна, як одна з країн засновниць Організації Об'єднаних Націй, ратифікувавши Статут ООН взяла на себе частину відповідальності за міжнародний мир та спокій. Дедалі частіше міжнародні миротворчі операції змінюються з суто військових на поліцейські, тобто поліцейський компонент миротворчої діяльності стає дедалі актуальнішим. Виходячи з цього в статті розглянуто історію участі працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ та Національної гвардії України в міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки починаючи з років незалежності України. Визначено особливості миротворчої діяльності правоохоронних органів України та військових формувань з правоохоронними функціями відповідно до Закону України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки» від 23 квітня 1999 р та Указу Президента України від 15.06.2009 р. № 435/2009 «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» і проаналізовано міжнародно-правову практику участі України у міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки під егідою ООН. Проведення міжнародних миротворчих операцій потребує чіткого узгодження норм і правил дій держав-учасниць щодо використання своїх сил та засобів у процесі миротворчої діяльності, що також являє велику проблему при визначенні мандату ООН на проведення тієї чи іншої операції. Проведено аналіз нормативно-правової бази України, щодо механізму залучення сил безпеки та оборони України до миротворчої діяльності. Окремо, в статті окреслено заклади підготовки сил та засобів України до участі в міжнародних миротворчих операціях, які на сьогодні діють в Україні. З урахуванням проведеного аналізу правового механізму залучення працівників правоохоронних органів України та військовослужбовців Національної гвардії України до міжнародних миротворчих операцій з підтримання миру та безпеки під егідою ООН та інших міжнародних організацій, розроблено рекомендації щодо вдосконалення механізму правового регулювання участі правоохоронних органів та військовослужбовців Національної гвардії України у міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки.

Ключові слова: миротворча діяльність, миротворчі операції з підтримання миру і безпеки, правоохоронні органи, національний контингент, національний персонал.

Ukraine, as one of the founding countries of the United Nations, by ratifying the UN Charter has assumed part of the responsibility for international peace and tranquility. Increasingly, international peacekeeping operations are changing from purely military to police, that is, the police component of peacekeeping is becoming more and more relevant. Based on this, the article examines the history of the participation of employees of the internal affairs bodies, servicemen of the internal troops and the National Guard of Ukraine in international peacekeeping operations to maintain peace and security since the years of Ukraine's independence. The features of the peacekeeping activities of law enforcement agencies of Ukraine and military formations with law enforcement functions have been determined in accordance with the Law of Ukraine "The Ukraine's participation in international operations to maintain peace and security" dated April 23, 1999 and the Decree of the President of Ukraine dated June 15, 2009 No. 435 / 2009 "The Strategy of Ukraine's International Peacekeeping Activities" and analyzed the international legal practice of Ukraine's participation in international peacekeeping operations to maintain peace and security under the auspices of the UN. Conducting international peacekeeping operations requires a clear agreement on the norms and rules of action of the participating states on the use of their forces and means in the process of peacekeeping activities, and also presents a big problem in determining the UN mandate to conduct a particular operation. The analysis of the legal and regulatory framework of Ukraine, regarding the mechanism of involving the security and defense forces of Ukraine in peacekeeping activities. Separately, the article identifies the institutions for training the forces and means of Ukraine to participate in international peacekeeping operations that are currently operating in Ukraine. Taking into account the analysis of the legal mechanism for involving law enforcement officials of Ukraine and the military personnel of the National Guard of Ukraine in international peacekeeping operations to maintain peace and security under the auspices of the UN and other international organizations, recommendations have been developed to improve the mechanism of legal regulation of the participation of law enforcement agencies and military personnel of the National Guard of Ukraine in international peacekeeping operations with the maintenance of peace and security.

Key words: peacekeeping activities, peacekeeping operations to maintain peace and security, law enforcement agencies, national contingent, national personnel.

Постановка проблеми. Активна участь України в операціях з підтримки миру розпочалася з перших років її незалежності.

Україна, будучи членом-засновником ООН, ратифікувала Статут (ООН) в якому зазначається, що мета діяльності даної організації полягає в об'єднанні сили країн-учасників ООН для підтримки міжнародного миру і безпеки [1].

Першою міжнародною миротворчою операцією за участю миротворців України стала United Nations Protection

Force – миротворча місія Організації Об'єднаних Націй на території країн колишньої Югославії. Для України ця миротворча операція розпочалася із затвердження Верховною Радою України Постанови від 3 липня 1992 року «Про участь батальйонів Збройних сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії».

Сталим терміном в українській мові є саме поняття «міжнародні миротворчі операції», під ними українське суспільство розуміє всі форми миротворчої діяльності,

такі як, операції зі встановлення (сприяння) миру, операції з підтримання миру, операції з примушення до миру, операції з відбудови миру.

Рамеш Тхакур, автор книги «ООН, мир та безпека» [2], зазначає, що після закінчення «холодної війни» ідеологія підтримання миру за рахунок сил і механізмів колективної безпеки, дедалі частіше змінюється на прагнення ООН захищати населення від страждань і зупиняти війни (збройні конфлікти), що обумовлює розквіт миротворчої діяльності.

Багато років участь у миротворчих місіях українських військових та правоохоронців розглядалась як можливість набуття реального досвіду, військової та спеціальної підготовки за рахунок зовнішнього фінансування. Крім того, це сприяло створенню кола фахівців, які мають досвід роботи з іноземними партнерами та застосування інших стандартів. Цей досвід можна використовувати для реформування сил сектору безпеки та оборони, а також налагодження співробітництва з партнерами з метою підвищення взаємосумісності збройних формувань.

Важливою складовою української миротворчості є той факт, що не лише військові беруть активну участь у місіях. Характер сучасних конфліктів досить складний, іноді набагато складніше вирішувати саме питання врегулювання ситуації після збройного конфлікту та повернення нормального життя в даний район. В таких умовах важливим компонентом є поліцейський персонал місій.

Сьогодні в Україні проводиться операція об'єднаних сил, мета якої – ліквідація збройного конфлікту на сході нашої держави, тому набутий у міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки досвід дуже важливий для завершення конфлікту на сході України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання історії та теорії міжнародних конфліктів, а також проблематику правового регулювання участі та процесу залучення сил та засобів до міжнародних миротворчих операцій з підтримання миру та безпеки розглядалися в багатьох працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Ю. Мацейко, В. Нікітюк, В. Ржевської, О. Хохлишевої та В. Федорова, а також зарубіжних юристів-міжнародників, таких, як Е. Аречаги, Д. Браєрлі, А. Дервотта, М. Мулінена, М. Нордквіста, Ж. Пікте, А. Роберте, О. Ковтун [2–4].

Мета статті – на основі аналізу участі сил безпеки в міжнародній миротворчій діяльності визначити правові особливості механізму залучення до міжнародних миротворчих операцій з підтримання миру та безпеки під егідою ООН та інших міжнародних організацій, з урахуванням визначених особливостей розробити рекомендації щодо вдосконалення правового механізму залучення правоохоронних органів України до міжнародних миротворчих операцій з підтримання миру та безпеки.

Виклад основного матеріалу. Участь України в миротворчій діяльності підвищує авторитет держави на міжнародній арені, дає змогу взяти участь у створенні колективної безпеки у світі, зробити свій внесок у підтримання міжнародного миру і стабільності. Миротворча діяльність є пріоритетною для української зовнішньої політики, яка веде до зміцнення зовнішніх гарантій національної безпеки.

У 1994 році перший загін миротворців-правоохоронців МВС України вирушив до охопленої війною Югославії для встановлення миру та врегулювання кривавого конфлікту. Вони першими проклали шлях до участі представників органів внутрішніх справ України у цій благородній справі [5].

У 1997 році наші миротворці вперше відбули до Анголи. У 1998 році українських правоохоронців запрошують до участі в місії ОБСЄ у Косово. У 1999 році кількість миротворців-правоохоронців збільшується до 100 осіб у різних країнах та місіях. У 2000 році, як знак

визнання високого професіоналізму поліцейського персоналу України у миротворчій діяльності, нам пропонується направити перші спеціальні миротворчі підрозділи до Косово [5].

Окремо варто зазначити Спеціальний та Кінологічний миротворчі підрозділи, які отримали високу оцінку при виконанні миротворчих завдань. Так, під час масових заворушень у Косово у березні 2004 року та у березні 2008 року працівники підрозділу показали свій високий професіоналізм, за що на ім'я Міністра внутрішніх справ України Адміністрація місії ООН в Косово направила листи подяки [5].

Миротворча місія у Східного Тимору для правоохоронців розпочалася з 2001 року. У 2002 році національний персонал з представників МВС почав миротворчу діяльність в Конго. У 2003 році вперше українські правоохоронці почали працювати у миротворчій місії Європейського Союзу у Боснії та Герцеговині. 2004 рік – Ліберія та місії ОБСЄ у Македонії. У 2005 році наші миротворці відбули до місії ООН у Судані. У 2009 році вперше наші миротворці відбули до місії ООН у Кот-д'Івуарі та на Кіпрі [5].

Отже, з 1994 року понад 2500 працівників міліції та військовослужбовців внутрішніх військ брали участь у миротворчій діяльності. А саме:

- в складі місій ООН у колишній Югославії, Боснії та Герцеговині, у Східній Славонії (Хорватія), Македонії, Анголі, Грузії, Судані, Східному Тиморі, ДР Конго, Ліберії, Кот-д'Івуарі, на Кіпрі та у Південному Судані, Косово (кінологічний підрозділ);

- у складі місій ОБСЄ – в Югославії та у Хорватії;
- у складі місій ЄС – у Боснії та Герцеговині і в Македонії.

Сьогодні у складі миротворчих місій у Конго, Косово, Південному Судані, на Кіпрі та підрозділах Секретаріату ООН несуть службу понад 50 співробітників МВС України. Враховуючи високу підготовку та професійні якості національного персоналу МВС України третина його членів традиційно займають керівні або ключові посади у міжнародних місіях. Також керівництво міжнародних операцій часто ініціює продовження терміну їх перебування служби в місіях й повторне персональне запрошення окремих працівників МВС України до місій [5].

Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» від 23 квітня 1999 р. [6] став першим правовим документом, який окреслив політику миротворчої діяльності України в міжнародних миротворчих місіях з підтримання миру та безпеки. В ньому [6] зазначається: «Усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, враховуючи зобов'язання України як держави-члена Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) подавати допомогу ООН в діях, що провадяться відповідно до Статуту ООН, а також зобов'язання як держави-члена Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) конструктивно співробітничати у використанні всього діапазону можливостей ОБСЄ для запобігання конфліктам та для їх розв'язання, дотримуючись основних напрямів державної політики щодо участі України в удосконаленні та розвитку загальноєвропейської та міжнародних систем колективної безпеки, а також у рамках конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору (далі – НАТО) та іншими міжнародними організаціями у сфері безпеки, Україна розглядає участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки як важливу складову своєї зовнішньої політики».

У статті першої Закону [6] дається поняття терміну міжнародної операції з підтриманням миру та безпеки, окреслюється мета їх проведення, а саме:

- запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів;

– врегулювання або створення умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх конфліктів за згодою сторін конфлікту або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН, що може включати, зокрема, спостереження і контроль за додержанням угод про припинення вогню та інших ворожих дій, роз'єднання сторін, які конфліктують, роззброєння і розформування їх підрозділів, виконання інженерних та інших робіт;

– боротьби з міжнародним тероризмом і піратством;
– евакуації населення із зони конфлікту;
– ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;

– подання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх конфліктів;

– виконання поліцейських функцій по забезпеченню безпеки і додержання прав людини;

– подання допомоги у подоланні наслідків конфліктів та відновлення миру;

– усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії.

15 червня 2009 р. Указом Президента України була затверджена Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України, яка визначає пріоритетні цілі участі держави у міжнародній миротворчій діяльності, завдання та механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі [7].

Стратегії окреслює характер сучасних міжнародних миротворчих операцій, які за своїм характером здебільшого не є суто військовими. Вони все більше набувають комплексного характеру з широким спектром поліцейських функцій. Відповідно, такі операції потребують залучення як військовослужбовців, так і цивільних осіб, а також зусиль одразу декількох міжнародних і регіональних організацій з безпеки та неурядових організацій [7]. Отже, як ми бачимо, міжнародні миротворчі операції змінюються з суто військових на операції поліцейського характеру, тому присутність в миротворчих операціях поліцейських або військовослужбовців, які вмiють виконувати правоохоронні функції вкрай необхідна.

Спираючись на стратегію [7], можна зазначити таке:

– по-перше, всі міжнародні операції спрямовані на підтримання миру та безпеки є важливими для збереження та розширення активної присутності України у міжнародній діяльності України;

– по-друге, значною мірою посилює авторитет України на міжнародній політичній арені та демонструє світовому співтовариству прагнення до інтеграції в європейський та євроатлантичний безпековий простір;

– по-третє, забезпечують реалізацію національних інтересів України. (стратегія)

Аналізуючи статтю [8], не можна не погодитися про дуже поверхове визначення пріоритетів нашої миротворчої діяльності. Автори пропонують три рівні пріоритетності міжнародних миротворчих операцій, які повинні бути враховані під час підготовки пропозицій щодо участі України у таких операціях:

перший – операції, які проводяться в регіонах, що є ключовими для національних інтересів України;

другий – операції, які проводяться спільно з міжнародними партнерами України, співпраця з якими сприяє європейській та євроатлантичній інтеграції нашої держави;

третій – інші операції, у межах яких українські миротворці роблять внесок у зусилля міжнародної спільноти з підтримання миру і стабільності. При цьому не визначено рівні пріоритетності регіонів світу для національних інтересів України, чого бракує і в інших нормативно-правових документах, які могли б з'ясувати це питання. Викликає запитання і другий рівень пріоритетності, адже, виходячи з нього Україна вже повинна була мати великий контингент

в Афганістані, однак там досі знаходиться лише 10 громадян України, що було обумовлено складним сприйняттям цієї місії всередині українського суспільства як через попередню історію залучення в Афганістані, так і через підпорядкованість цієї місії НАТО. Водночас одним із основних регіонів миротворчої активності України є африканський континент, де українські військовослужбовці та правоохоронці присутні в складі місії ООН у Ліберії, Судані, Демократичній Республіці Конго та Кот-д'Івуарі. Однак африканські держави ніколи не були серед пріоритетів української зовнішньої політики і зазвичай мають дуже низький рівень уваги державних органів та підприємств. Відтак, висока представленість у цьому регіоні не пояснюється ані нормою про національні інтереси, ані контекстом поглиблення євроатлантичного співробітництва [8].

У 2012 році було внесено доповнення в Закон [6], а саме після абзацу четвертого доповнити трьома новими абзацами такого змісту:

– боротьби з міжнародним тероризмом і піратством;
– евакуації населення із зони конфлікту;
– ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;

– виконання поліцейських функцій із забезпечення безпеки і додержання прав людини, але відображення цих змін в Стратегії миротворчої міжнародної діяльності України [7] не відбулося.

Міністерством внутрішніх справ в 2019 році було відпрацьовано наказ № 639 «Про участь національного персоналу в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [9].

Як зазначається в наказі МВС [9] основними завданнями національного персоналу є:

1) нагляд за дотриманням прав людини згідно з міжнародно визнаними нормами та мандатом відповідної місії;

2) виконання функцій з підтримання правопорядку та боротьби зі злочинністю згідно з мандатом відповідної місії;

3) надання консультативних послуг у галузі правоохоронної діяльності, реформування системи місцевих судових та правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії;

4) відбір та підготовка кадрів для місцевих правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії.

Національний персонал виконує інші завдання, визначені мандатом відповідної комісії.

Отже, як ми бачимо в цьому документі [9] визначені завдання, але нічого не сказано про мету миротворчих операцій, до яких планується залучати представників МВС. Також під виконанням інших завдань можна розуміти виконання таких завдань, які за своїм характером можуть не відповідати рівню підготовки національного персоналу від МВС.

Одним із додатків до наказу [9] є «Положення про національний персонал із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України» [10]. Не зрозуміли є відсутність в даному Положенні такого терміну як національний контингент. Термін «національний контингент» сформульовано в Законі [3], та має наступне тлумачення національний контингент – військові підрозділи, оснащені відповідним озброєнням і військовою технікою, засобами підтримки і зв'язку, що направляються Україною для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, у тому числі у складі багатонаціональних військових формувань високої готовності військові підрозділи Збройних Сил України, інших військових формувань, котрі входять до складу об'єднаних військових підрозділів, що створюються спільно з іншими державами для участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [3]. Хоча, в системі МВС присутні військові підрозділи, а саме підрозділи Національної гвардії України, як зазначено в статті 1 Закону України «Про Національну гвардію України» [11], Національна гвардія – військове формування з правоохоронними

функціями. Також, в пункті 4 статті 2 [11] зазначається наступне: «У порядку та на підставах, визначених законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного персоналу або національного контингенту».

В Інструкції з підготовки та застосування національних контингентів, національного персоналу в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, яка затверджена наказом Міністерством оборони України від 18.01.2016 №23 [12], зазначається що військові частини є формувачами національних контингентів. Також в документі [12] проводиться роз'яснення порядку попередньої та безпосередньої підготовки національного контингенту. Національні контингенти виконують завдання міжнародної операції згідно з її мандатом, визначеними керівництвом міжнародної операції завданнями, стандартними операційними процедурами (далі – СОП) / Standard operating procedures (SOP), правилами застосування і можливостями своїх сил та засобів, правилами застосування сили (у разі якщо ці правила не входять до СОП). На підставі СОП місії (багатонаціональних сил) штаб національного контингенту розробляє власну СОП, у якій визначаються (конкретизуються) завдання підпорядкованих підрозділів та порядок їх виконання.

Порівнявши документ [9],[10] та [11],[12] стає зрозумілим, що МВС України на сьогодні не планує залучати свої штатні підрозділи в складі міжнародних миротворчих контингентів. Натомість вводить поняття спеціальний зведений миротворчий підрозділ (далі - СЗМП) - окремий підрозділ, що створюється та направляється до місії згідно із запитом міжнародної організації, що здійснює керівництво місією, або на підставі двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів України. СЗМП комплектується поліцейськими і військовослужбовцями Національної гвардії України. Чисельність, порядок матеріально-технічного забезпечення та структура СЗМП визначаються МВС з урахуванням вимог міжнародної організації, що здійснює керівництво місією [10].

На думку авторів, залучення до виконання завдань в міжнародних миротворчих операціях штатного військового підрозділу з правоохоронними функціями від НГУ в якості національного контингенту буде мати позитивний характер. А саме набутий досвід під час участі в міжнародних миротворчих операціях може бути використаний для навчання інших підрозділів виконанням завдань за принципами та стандартами НАТО. Цей досвід може знадобитися як під час виконання завдань в зоні проведення ООС, так і після закінчення активної фази звільнення непідконтрольних територій для встановлення миру пост конфліктний період.

Як приклад, на базі одного із батальйонів оперативного призначення Національної гвардії України можна зробити підрозділ для участі в міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки, при цьому цей підрозділ можна заявити як національний контингент від України, провівши відповідну його стандартизацію та сертифікацію за міжнародними нормативними документами. Даний підрозділ можна використовувати в міжнародних миротворчих операціях як військового характеру, так і в операціях поліцейського характеру.

Наступним, на що хотілося звернути увагу, є Меморандум про розуміння між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй стосовно участі в системі резервних угод ООН, підписаний Україною та ООН в 1997 році [12], в якому визначено ресурси від України для залучення в міжнародні миротворчі місії під егідою ООН.

Відповідно до Меморандуму [13], Україна зголосилась надати у розпорядження:

- військові спостерігачі – 15 осіб (час на відповідь щодо готовності – 20 днів);
- обслуговуючий військовий персонал – 10 осіб (час на відповідь – 20 днів)
- військові міліціонери – 5 осіб (час на відповідь – 20 днів);
- транспортна повітряна ескадрилья – 70 осіб (час на відповідь – 15 днів);
- захищений піхотний батальйон (12 окремих аеромобільний батальйон державного захисту) – 586 осіб (час на відповідь – 30 днів) [13].

З Меморандуму [13] стає очевидним про невелику кількість заявленого ресурсу від України для залучення в міжнародні миротворчі місії під егідою ООН. Документ [13] досі є чинним. Проте положення документу [13] не поширюються на цивільний персонал.

Щодо підготовки кадрів для миротворчих операцій, то на сьогодні в Україні діють Спеціальний миротворчий центр Національної академії внутрішніх справ України та Навчально-науковий центр міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України ім. І. Черняхівського, які займаються спеціалізованою підготовкою фахівців миротворчих місій.

У 2013 році Україна увійшла в десятку країн, які отримали міжнародний сертифікат відповідності ООН, тобто Україна набула право на підготовку кадрів для міжнародної поліції ООН [14].

Нині в Україні практично відсутня система підготовки цивільних фахівців для миротворчих операцій. Водночас розширення участі цивільного персоналу може збільшити присутність української сторони в міжнародному миротворчому процесі та надати додаткові можливості для налагодження майбутніх взаємовигідних контактів у країнах перебування нашого миротворчого персоналу [15].

Після проведеного аналізу нормативно-правових документів, які регулюють миротворчу діяльність України, стало зрозуміло про пріоритетність військового компоненту, та неузгодженість військового та поліцейського компонентів можливих місій. На відміну від Стратегії міжнародної миротворчої діяльності [7], яка відображає лише «питань організації взаємодії з поліцейським і цивільним миротворчим персоналом», Закон України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [6], а також Указ Президента України «Про Порядок розгляду пропозицій щодо участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» розкривають порядок залучення персоналу, матеріально-технічних ресурсів, надання відповідних послуг, які необхідні для проведення міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки [16].

Ще одним документом, який потребує оновлення, є Каталог можливостей України щодо підтримки міжнародних миротворчих операцій та навчань [17], затверджений у 2012 році. У ньому зазначається, що «найбільш вагомим елементом міжнародної миротворчої діяльності України залишаються Збройні Сили України, що мають відповідні матеріально-технічні ресурси, досвідчені кадри та напрацьовану систему співробітництва з міжнародними структурами щодо організації та проведення заходів миротворчої діяльності в сучасних умовах», не беручи до уваги правоохоронні органи України. Важливим є те, що цей Каталог [17] затверджений спільним наказом Міністерства оборони, Міністерства фінансів, Міністерства інфраструктури, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міністерства екології та природних ресурсів, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України. Більше того, документ [17] взагалі не розглядає можливості та інфраструктуру правоохоронних органів України.

Отже, як ми бачимо, велика кількість документів, що регламентують міжнародну миротворчу діяльність част-

ково, або в повній мірі не відповідають умовам сьогодення та потребують видання в новій редакції чи доповнення.

Покажемо той факт, що більшість підзаконних актів України посилається саме на Закон «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» [6], а не на Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України [7]. Стратегія [7] фактично залишається ситуативним документом, про який мало хто згадує.

Висновки. Отже, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, враховуючи зобов'язання як держави – члена Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі, поглиблюючи співробітництво у сфері безпеки з Європейським Союзом та Організацією Північноатлантичного договору, Україна розглядає участь у міжнародній миротворчій діяльності як важливу складову своєї зовнішньої політики.

По-перше, на сьогодні потребує повного переопрацювання Стратегія миротворчої діяльності України. Основними питаннями на які потрібно звернути увагу: мета міжнародних миротворчих операцій, яка на сьогодні зазначена в законі України (мир), потрібно відобразити в новій редакції стратегії; переглянути питання щодо можливостей створення та застосування багатонаціональних миротворчих контингентів на території України; збільшення участі України в міжнародних миротворчих операціях ЄС; визначення рівня пріоритетності для України міжнародних миротворчих операцій; створення спеціального центру з підготовки міжнародних контингентів на території України.

По-друге, потрібно переглянути перелік можливостей та умови розширення залучення поліцейського та цивільного персоналу до миротворчих операцій, в якості національного контингенту та персоналу, в першу чергу, під егідою ООН, і включення відповідних компонентів до нової Системи зі створення та визначення готовності сил до застосування в операціях ООН з підтримання миру та безпеки.

Із цією метою для вдосконалення механізму регулювання участі сил Безпеки України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки пропонуємо такі рекомендації:

1) доповнити наказ МВС від 31.07.2019 № 639 після слів національний персонал словами «і національний контингент»;

2) доповнити розділ I пункт 2 положення про національний персонал із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України наступним – до національного

контингенту належать військові підрозділи Національної гвардії України, оснащені відповідним озброєнням і військовою технікою, засобами підтримки і зв'язку, що направляються Україною для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

3) доповнити завдання, які зазначені визначенні в розділ II пункті 1 положенні про національний персонал із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України затверджену наказом МВС від 31.07.2019 № 639, відповідно до мети операцій з підтримання миру та безпеки, що зазначається в законі України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки» з урахування доповнень в розділ I наказу МВС від 31.07.2019 № 639 стосовно національного контингенту;

4) доповнити Порядок використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 415, в статті 6 підпунктом «а» заходів, пов'язаних із підготовкою національного контингенту та національного персоналу України, які направляються для участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

5) переопрацювати та видати в новій редакції Стратегію миротворчої діяльності України затверджену Указом Президента України від 15 червня 2009 р. № 435/2009., яка б відповідала умовам сьогодення;

6) внести зміни до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2006 р. N 398-р «Про заходи щодо забезпечення підготовки миротворчих контингентів і миротворчого персоналу», а саме у статті 1 в другому абзаці після слів Збройних Сил доповнити словами Національної поліції та Національної гвардії;

7) відпрацювати спільний наказ для МО та МВС для спільної підготовки підрозділів, які плануються для залучення до міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки;

8) створити на базі штатного батальйону оперативного призначення НГУ миротворчий батальйон з підтримання миру та безпеки, провести його сертифікацію та стандартизацію у відповідності до міжнародних стандартів для використання в якості національного контингенту;

9) у зв'язку з анексією Криму та кризовій ситуації на сході України переглянути та оновити Наказ «Про затвердження Каталогу можливостей України щодо підтримки міжнародних миротворчих операцій та навчань», № 46/810/385/605/501/781/336/284/519 від 07.07.2012.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статут Організації Об'єднаних Націй / департамент громадської інформації ООН. Київ, 2008. 69 с.
2. Thakur R. The United Nations, Peace and Security. From Collective Security to the Responsibility to Protect/ Ramesh Thakur. Cambridge University Press, New York, 2006. 402 p.
3. Ковтун О.Ю. Миротворча діяльність ООН у XXI столітті. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Вип. 96. С. 118–122.
4. Бані-Насер Фаді, Гріненко О. О. Миротворчі операції ООН: теорія і практика. Проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 4. С. 24–36.
5. Історія участі. <https://smc.naiu.kiev.ua/istoriya-uchasti.html> (дата звернення: 12.02.2021).
6. Про участь України в міжнародних миротворчих операціях: Закон України від 23.04.1999 р. № 613-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14> (дата звернення: 12.01.2021).
7. Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України: Указ Президента України від 15.06.2009 р. № 435-2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007525-09> (дата звернення: 12.02.2021).
8. Згуровець В.Г., Сафощкіна Л.В., Калачова В.В. Перспективи миротворчої діяльності України та шляхи вдосконалення механізму правового регулювання участі Збройних Сил України у миротворчих операціях/ ISSN 2078-7480. Честь і закон № 1 (72)/2020. С. 42-43.
9. Наказ МВС від 31.07.2019 № 639 «Про участь національного персоналу в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки».
10. Додаток до наказу від 31.07.2019 № 639 «Положення про національний персонал із числа поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії України».
11. Закон України «Про Національну гвардію України» від 13.04.2014 р. №876-VII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 18.02.2021).
12. Інструкція з підготовки та застосування національних контингентів, національного персоналу в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки затверджена наказом Міністерством оборони України від 18.01.2016 № 23.
13. Меморандум про розуміння між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй стосовно участі в системі резервних угод ООН від 06.08.1997 року.
14. Міжнародна миротворча діяльність МВС України. <http://www.naiu.kiev.ua/smc/index.php/ua/mizhnarodna-myrotvorcha-diialnistmvs-ukrainy.html>.
15. Котелянець О. Цивільна складова міжнародних миротворчих місій: порядок денний для України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 2011. <http://www.niss.gov.ua/articles/841>.
16. Указ Президента України Про Порядок розгляду пропозицій щодо участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. 1 лютого 2000. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/153/2000>.
17. Наказ «Про затвердження Каталогу можливостей України щодо підтримки міжнародних миротворчих операцій та навчань», № 46/810/385/605/501/781/336/284/519 від 07.07.2012.